

Layer by layer to the Croatian word *škriljavac*

The Mining-Geology-Petroleum Engineering Bulletin
UDC: 81:552.4
DOI: 10.17794/rgn.2016.3.5

Original scientific paper

Ivana Matas Ivanković¹

¹ Institute of Croatian Language and Linguistics, Republike Austrije 16, 10 000 Zagreb

Abstract

The theme of this paper are the Croatian terms for schist – *škriljac*, *škriljavac* or *škriljavac*, and for schistose – *škriljav* or *škriljast*. Linguistic and professional sources are not uniformed, so from the aspect of word formation, it is discussed which terms fit into the terminological system the best.

Key words

schist, schistoid rock, schistose, word formation, terminology

1. Introduction

The first thought of mining work is usually associated with hard work and digging, but it is possible to dig through books and sometimes, finding the solution to a seemingly simple question of terminology, requires digging through many sources. Such a case arises in the Croatian term for schist (or sometimes slate) – *škriljavac* or *škriljavac*. It is a special field term but, like any other, it is not reserved only for special field use. Although general dictionaries show that this is not a widely used word (for example, *Rječnik hrvatskoga jezika* and *Hrvatski enciklopedijski rječnik* contain only three entries of the same origin: *škriljac*, *škriljavac* and *škriljavac*), in some larger dictionaries, we will find more words belonging to the same formative family. The Academy's dictionary includes: *škrila* (see *škrilja*), *škrilj*, *škrilja*, *škriljac*, *škriljanje*, *škriljati se*, *škriljav*, *škriljavac*, *škriljavost*, *škriljavac*, *škriljevina*, *škriljica*, *škriljičica*, *škriljina*, *škriljka*, and *Skok* in *Etimologijski rječnik* within the entry *škrilj* has *škriljica* and *škriljka*, *škriljavac*, *škrilja*, *škriljanje*, *škriljati se*.

However, this is the Mining-Geological-Petroleum Bulletin, so the focus will not be on *škriljanje*, the game of throwing flat stones, or on the formatively related verb *škriljati se*. The theme of this paper is the most appropriate Croatian term for the metamorphic rock with schistose texture – *škriljac*, *škriljavac* or *škriljavac*. Special field terminology is a part of standard language and it is better to avoid synonyms, as well as formative doublets. „Norming and normativity are features of a standard language, as well as of terminology since it is a part of a standard language. Norming assumes a conscious choice. In creating a scientific term, the terminology requirements, i.e. the coherence of the terminology with the scientific field (...), must be taken into account, as well as language requirements.” (Hudeček – Mihaljević 2009: 11).

2. Discussion

The proportion of examples with *škriljac* : *škriljavac* : *škriljavac* in the corpus of the Croatian language hrWac (which presents general language use) is 132 : 100 : 370. Linguistic resources are not uniform in this term. *Škriljavac* is considered better than *škriljavac* in *Jezični savjetnik s gramatikom* and *Hrvatski jezični savjetnik*. However, *Hrvatski enciklopedijski rječnik* under the entry *škriljac* gives *škriljavac* and in brackets *škriljavac*, while other sources favor *škriljavac*. In *Rječnik hrvatskoga jezika* a reference is made from *škriljac* and *škriljavac* to *škriljavac*. Web-encyclopedias from The Miroslav Krleža Institute of Lexicography contain only *škriljavac*: *Hrvatska enciklopedija* has the entries *škriljevci*, *biotitski škriljavac* ‘biotite shale’, *glineni škriljavac* ‘clay shale’, *kloritski škriljavac* ‘chloritic shale’, *naftni škriljavac* ‘oil shale’

and *uljni škriljevac* ‘oil shale’; *Proleksis* has *škriljevac*, *biotitski škriljevac*, *kloritski škriljevac*, *kristalični škriljevac* ‘crystal shale’ and *zeleni škriljevac* ‘greenschist’; *Hrvatski obiteljski leksikon* has the entries *glineni škriljevac* and *zeleni škriljevac*. However, *Hrvatska enciklopedija* and *Proleksis* use the term *škriljavost* for the property of splintering of those metamorphic rocks in which minerals with a layered structure dominate, visible to the naked eye. The adjective *škriljav* labeled with *min.* (mineralogy) comes in Šulek’s dictionary, but the rock is called *škriljevac*, and he gives several examples with linguistically interesting equivalents for multiword expressions: *krovni škriljevac* (*krovnjak*) ‘roofing slate’, *kloritni škriljevac* (*kloritovac*) ‘chloritic shale’, *kremeni škriljevac* (*buližnjak*) ‘quartz slate’, *laporni škriljevac* (*laporovac*) ‘marl slate’, and *pisaći škriljevac* ‘writing slate’.

Although, according to these sources, the form *škriljevac* has a certain advantage, and even *Etimologijski rječnik* states that the adjective is nominalized with „-*bc škriljevac*, gen. -*vca*”, the word-formation and formatively related forms must be further explored.

In Croatian, the suffix *-ac* comes very often (mostly with a fleeting vowel *a*: *sjeverac*, *sjeverca*... ‘north wind’, or, sometimes, with a fixed *a*: *tjesnac*, *tjesnaca* ‘narrow passage’), but the form *škriljac* is rare. The suffix *-evac* ends with *-ac*, but it is actually rarely a suffix, and that is not the formative model in the word *škriljevac*. **Babić** in *Tvorba* (2002: 91) brings only three words with *-evac*: *čajevac* ‘tea tree’, *franjevaca* ‘Franciscan’ and *Prištevaca* ‘inhabitant of Priština’. Examples that end with *-evac* (*Šubičevac* ‘city area in Šibenik’, *radičevac* ‘follower of Radić’...) actually belong to a different formative model: the suffix *-ac* is added to a possessive adjective (*Šubičev*, *Radičev*).

According to the Academy’s dictionary, *škrilj* (*škrilja*) is a plate, and according to *Etimologijski rječnik*, it is a kind of flat stone, so the possessive adjective *škriljev* is formed by adding the suffix *-ev* to the stem (which ends in a palatal *lj*), and further, by adding the suffix *-ac*, *škriljevac* is formed. This formative model was Šulek’s choice, which is confirmed in his terms *kloritovac*, *laporovac*. However, the adjective in his dictionary comes with an *a*: *škriljav*, as well as the noun *škriljavost*. Possessive suffixes (*-ov*, *-ev*, *-in*, *-ljev*) are usually added to nouns that refer to a person (*pjevačev* ‘singer’s’), or a plant (*jabukov* ‘apple’s’), an animal (*čukov* ‘owl’s’, *grizlijev* ‘grizzly’s’), material nouns, mostly chemical terms (*kisikov* ‘of oxygen’, *barijev* ‘of barium’, *natrijev* ‘of sodium’) etc., but they come with a remark: „As the examples show, this type of formation is not fixed, a large number of adjectives have a doublet with other suffixes, probably many others were not registered, and many can be easily formed (*jaspisni* ‘of jasper’, *lakmusni* ‘of litmus’, *barijski* ‘of barium’, *berilijski* ‘of beryllium’...). In order for vocabulary to stabilize in that area, in accordance with a systematic word-formation, whenever possible, preference should be given to adjectives with other suffixes (*-ni*, *-eni*, *-ski*).” (**Babić 2002: 396–397**). Some other inanimate nouns, which form adjectives with possessive suffixes, are also mentioned (*bojev* ‘of battle’, *kaljev* ‘of tiles’, *palčev* ‘of thumb’), but they also come with a remark: „Since these formations are not in accordance with the language system, whenever possible, adjectives with other relative suffixes or possessive genitive should be used.” (**Babić 2002: 397**).

According to the other formative model, the suffix *-av* is added to the stem *škrilj*, which gives an adjective with the meaning of fullness, abundance (‘which has a lot of plates’). The suffix *-ac* has a lot of meanings, it can refer to a person (*čupavac* ‘shaggy person’), an animal (*glavonožac* ‘cephalopod’), a plant (*kakaovac* ‘cocoa’) and many other things, including stone (*ljutac* ‘parent rock’, *tučenac* ‘rubble’, *vapnenac* ‘limestone’, *živac* ‘bedrock’) and mineral, ore (*glinenac* ‘feldspar’, *sinjavac* ‘tetrahedrite/tennantite’). In the description of the rock *škriljavac*, the adjective *škriljav* (not *škriljev*) is used, so it is consistent to use that stem in word-formation (the suffix *-ac* is added to the adjective *škriljav*). This is also consistent with the noun *škriljavost* ‘schistosity’ (which never comes with an *e*: *škriljevost*). In addition, this is consequent with other terms for minerals, registered in *Babić*’s *Tvorba*, such as *blistavac*, *sinjavac*. Besides the fact that according to *Tvorba* other suffixes have an advantage over possessive suffixes, *škriljavac* with an *a* fits into the formative and semantic string *škriljav* (which is layered, foliated, schistose) – *škriljavost* (the quality of something that is schistose) – *škriljavac* (schistose rock).

The technical term is optimal when it is in accordance with the system of the Croatian standard language but also with the system of a relevant scientific field. In geological and geographical literature, *škriljavac* is widespread: it can be found in Čedomir Benac’s *Rječnik pojmova u primijenjenoj geologiji i geološkom inženjerstvu*, in Miroslav Perić’s *Englesko-hrvatski enciklopedijski rječnik istraživanja u proizvodnji nafte i plina*, and in Alfonso Cvitanović’s *Geografski rječnik*, as well as in STRUNA, Croatian Special Field Terminology (<http://struna.ihj.hr/naziv/skriljavac/31725/#naziv>).

Word-formation is the area of creativity and must meet needs for naming new notions. New words are constantly being created. The list of words from dictionaries given at the beginning can be enriched with the adjective *škriljast* ‘schistose’.

It comes in expressions like *škriljasta stijena* ‘schistose rock’, *škriljasta struktura* ‘schistose structure’, *škriljasta glina* ‘schistose clay’. Although this model of formation is valid (the suffix *-ast* is added to the stem *škrilj*), „in the standardization of terminology, one of the synonymous terms should be given priority over others” (**Hudeček – Mihaljević 2009: 69**). Unless there is a difference in meaning, the above mentioned string (*škriljav – škriljavac – škriljavost*) is an argument for *škriljav*. This is the principle used in Croatian word-formation in general: „The suffix *-ast* is primarily used to mark similarity (...). Adjectives formed with this suffix from verb stems have the meaning ‘the one that is present of a verb’: *bjelasast* ‘whitish’, *krivudast* ‘winding’, *lelujast* ‘waving’, *lepršast* ‘swaying’, *svjetlucačast* ‘shimmering’, *vijugast* ‘curved’..., but they all have doublets with the suffix *-av*, which are more common, and mostly have recent corroborations. There is no semantic difference between them. Theoretically, there could be a difference in adjectives formed from different stems, e.g. *vijugast* ‘curved’ < *vijuga* ‘curve (noun)’, *vijugav* ‘curved’ < *vijugati (se)* ‘to curve’, but both of them come with the same nouns (street, track, road, path), which equalizes their meaning, and that makes one of them redundant. In accordance with the system, *vijugast* is left out.” (**Babić 2002: 468–469**).

3. Conclusion

The existence of synonymous terms in a terminological system is not good, so among terms and forms that refer to one notion, one of them should be preferred, and it should be the one which correspond the best to terminological principles. In the construction of terminology systems, some principles must be followed (see more in **Hudeček – Mihaljević 2009: 69–78**). In the context of the problems presented here, two of them are essential: „The more expanded and widely accepted term has priority over the less expanded one,“ and „The term from which it is easier to form new words has priority over the one from which new words can not be created.“ Although in general usage and some language sources *škriljevac* prevails, in professional sources *škriljavac* prevails, and since requirements of professional terminology in the creation of scientific terminology should be taken into account, priority should be given to *škriljavac*. Besides, the term *škriljavac* makes a formative and semantic string with the words *škriljav* and *škriljavost*, which cannot be said for *škriljac* and *škriljevac*, and that also makes it a better choice from the aspect of terminology standardization. In describing rocks with the property of schistosity, the adjectives *škriljav* and *škriljast* are being used. Considering that *škriljav* has a larger formative potential than *škriljast* (*škriljavost* is widely used whereas *škriljastost* is not), *škriljav* is a better choice for terminology standardization.

4. References

- Babić, S. (2002): Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku. HAZU – Globus. Zagreb.
- Barić, E. i dr. (2002): Hrvatski jezični savjetnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Cvitanović, A. (2002): Geografski rječnik. Hrvatsko geografsko društvo Zadar – Filozofski fakultet – Matica hrvatska – Zadiz d.o.o.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik (2003): Ur. Anić, V. i dr. Novi Liber. Zagreb.
- Hudeček, L.; Mihaljević, M. (u suradnji s B. Nahodom). 2009. Hrvatski terminološki priručnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Jezični savjetnik s gramatikom (1971): Ur. Pavešić, S. Matica hrvatska. Zagreb.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (1880–1976): I–XXIII. JAZU. Zagreb.
- Rječnik hrvatskoga jezika (2000): Ur. Šonje, J. Leksikografski zavod Miroslav Krleža – Školska knjiga. Zagreb.
- Skok, P. (1971): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. JAZU. Zagreb.
- Šulek, B. (1874.–1875/1990): Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja: osobito za srednja učilišta. Globus. Zagreb.

Internet sources:

- Benac, Č. (2013): Rječnik pojmova u primijenjenoj geologiji i geološkom inženjerstvu. Rijeka. https://helpdesk.uniri.hr/system/resources/docs/000/000/016/original/Rijecnik_pojmova.pdf?1384256623.
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2016): <http://www.enciklopedija.hr/impresum.aspx>.
- Hrvatski obiteljski leksikon (2005): <http://hol.lzmk.hr/projekt.aspx>.
- Perić, M. (2007): Englesko-hrvatski enciklopedijski rječnik istraživanja u proizvodnji nafte i plina. <http://www.ina.hr/UserDocsImages/pdf/Naftni-rjecnik-peric.pdf>.
- Proleksis enciklopedija online. <http://proleksis.lzmk.hr/naslovnica/>.
- Struna. <http://struna.ihjj.hr/>.

Sloj po sloj do škriljavca

The Mining-Geology-Petroleum Engineering Bulletin
UDC: 81:552.4
DOI: 10.17794/rgn.2016.3.5

Izvorni znanstveni rad

Ivana Matas Ivanković¹

¹ Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Ulica Republike Austrije 16, 10 000 Zagreb

Sažetak

U radu se raspravlja o nazivima *škriljac*, *škriljevac* i *škriljavac* te *škriljav* i *škriljast*. Jezični i stručni izvori pokazuju neujednačenost te se s aspekta tvorbe riječi analizira koji se nazivi najbolje uklapaju u terminološki sustav.

Ključne riječi

škriljac, škriljevac, škriljavac, škriljav, škriljast, tvorba riječi, terminologija

1. Uvod

Prva asocijacija na rudarski posao obično je težak rad i kopanje, no kopati se može i po knjigama, a katkad za rješenje naizgled jednostavnoga terminološkog pitanja treba prekopati i veći broj izvora. Takvo je pitanje i *škriljac*, *škriljavac* ili *škriljevac*. Riječ je o terminu koji kao i svaki drugi nije rezerviran samo za stručnu upotrebu i iako nam opći rječnici pokazuju da je riječ o prilično ograničenoj upotrebi te riječi (primjerice u *Rječniku hrvatskoga jezika* i *Hrvatskome enciklopedijskom rječniku* zabilježeni su samo *škriljac*, *škriljavac*, *škriljevac*), u nekim malo većim rječnicima naći ćemo više riječi iz iste tvorbene porodice. U Akademijinu *Rječniku* nalazimo: *škrila* (vidi *škrilja*), *škrilj*, *škrilja*, *škriljac*, *škriljanje*, *škriljati se*, *škriljav*, *škriljavac*, *škriljavost*, *škriljevac*, *škriljevina*, *škriljica*, *škriljičica*, *škriljina*, *škriljka*, a Skok u *Etimologijskome rječniku* pod natuknicom *škrilj* bilježi *škriljica* i *škriljka*, *škriljevac*, *škrilja*, *škriljanje*, *škriljati se*.

No riječ je o *Rudarsko-geološko-naftnome zborniku*, pa nas neće zanimati *škriljanje*, igra bacanja plosnatoga kamenčića, niti tvorbena povezan glagol *škriljati se*. Tema je rada jezično i strukovno najprihvatljiviji naziv za metamorfne stijene naglašene škriljave teksture – *škriljac*, *škriljavac* ili *škriljevac*. U strukovnome nazivlju koje pripada standardu sinonimija nije poželjna, a nema potrebe ni za tvorbenim dubletama. „Normiranje i normiranost značajke su standardnoga jezika, pa onda i nazivlja koje pripada standardnomu jeziku. Normiranje pretpostavlja svjestan odabir. Pri stvaranju znanstvenog naziva treba voditi računa o terminološkim zahtjevima, tj. o usklađenosti nazivlja sa strukom (...), ali i o jezičnim zahtjevima.” (Hudeček – Mihaljević 2009: 11).

2. Rasprava

U mrežnome korpusu hrvatskoga jezika hrWac (koji je uzet radi uvida u opću upotrebu) omjer primjera za *škriljac* : *škriljavac* : *škriljevac* iznosi 132 : 100 : 370. Ako se pogledaju jezični izvori, vidjet će se da su u ovome pitanju neujednačeni. *Škriljavac* ima prednost u *Jezičnome savjetniku s gramatikom* i *Hrvatskome jezičnom savjetniku* (gdje se sa *škriljevac* upućuje na *škriljavac*). *Hrvatski enciklopedijski rječnik* pod natuknicom *škriljac* navodi i *škriljavac* te u zagradama *škriljevac*, dok ostali izvori daju prednost *škriljevcu*. U *Rječniku hrvatskoga jezika* sa *škriljac* i *škriljavac* upućuje se na *škriljevac*, a u mrežnim izdanjima LZMK-a navodi se samo *škriljevac*, tako ćemo u *Hrvatskoj enciklopediji* naći natuknice *škriljevci*, *biotitski škriljevac*, *glineni škriljevac*, *kloritski škriljevac*, *naftni škriljevac* i *uljni škriljevac*, u *Proleksisu škriljevac*, *biotitski škriljevac*, *kloritski škriljevac*, *kristalični škriljevac* i *zeleni škriljevac*, a *Hrvatski obiteljski leksikon* obrađuje natuknice *glineni škriljevac* i *zeleni škriljevac*. No, i *Hrvatska enciklopedija* i *Proleksis* za svojstvo

kalanja onih metamorfnihi stijena u kojima prevladavaju minerali pločaste ili lističave strukture vidljive golim okom imaju naziv *škriljavost*. Pridjev *škriljav* s oznakom *min.* (mineralogija) ima i Šulek, ali sama stijena u njegovu je rječniku *škriljevac* te navodi i nekoliko vrsta, a zanimljivi su predloženi nazivi za dvorječne izraze: *krovni škriljevac* (*krovnjak*), *kloritni škriljevac* (*kloritovac*), *kremeni škriljevac* (*buližnjak*), *laporni škriljevac* (*laporovac*), *pisaći škriljevac*.

Iako po navedenim izvorima određenu prednost ima oblik *škriljevac*, pa čak i *Etimologijski rječnik* navodi: „Pridjev je poimeničen na *-bc škriljevac*, gen. *-vca*”, ipak se trebamo zapitati što nam navedeni tvorbeno povezani oblici govore i upućuje li nas možda tvorba na drugo rješenje.

U hrvatskome jeziku sufiks *-ac* plodan je sufiks (s nepostojanim *a: sjeverac*, *sjeverca...* ili, rjeđe, s postojanim *a: tjesnac*, *tjesnaca*), ali *škriljac* u jezičnim priručnicima nije proširen. Na *-ac* završava i sufiks *-evac*, no sufiks *-evac* koji se dodaje osnovi ipak je prilično rijedak i *škriljevac* nije nastao na taj način. Babić u *Tvorbi* kod sufiksa *-evac* navodi samo riječi *čajevac*, *franjevac* i *Prištovac*, a primjeri koji završavaju na *-evac* (*Šubićevac*, *radićevac...*) pokazuju da je riječ o tvorbenome uzorku u kojemu se na posvojni pridjev koji završava na *-ev* (*Šubićev*, *Radićev...*) dodaje sufiks *-ac*.

Prema Akademijinu *Rječniku škrilj* (*škrilja*) je ‘ploča’, prema *Etimologijskome rječniku* značenje je vrlo slično – ‘vrsta plosnatoga kamena’, i iz te je riječi mogao nastati posvojni pridjev *škriljev* sufiksom *-ev* (koji se dodaje osnovi na nepčanic *lj*), na koji se zatim dodaje sufiks *-ac*, pa nastaje *škriljevac*. Taj je tvorbeni uzorak slijedio i Šulek (što je vidljivo u drugim nazivima kao *kloritovac*, *laporovac*) iako je kao pridjev obradio *škriljav* (a ne *škriljev*) te s njim tvorbeno povezanu *škriljavost*. Posvojni sufiksi (*-ov*, *-ev*, *-in*, *-ljev*) sudjeluju obično u tvorbi od imenica koje označuju osobu (*pjevačev*) ili od imenica kojima se označuju biljke (*jabukov*), životinje (*čukov*, *grizlijev*), od gradivnih imenica, uglavnom kemijskih naziva (*kisikov*, *barijev*, *natrijev*) itd., no uz njih u *Tvorbi riječi* stoji napomena: „Kao što primjeri pokazuju, taj tip tvorbe nije ustaljen, velik broj ima dubletne pridjeve s drugim sufiksima, vjerojatno i drugi koji u građi nisu zabilježeni, a mnogi se mogu lako izvesti (*jaspisni*, *lakmusni*, *barijski*, *berilijski...*). Da bi se rječnik na tom području ustalio u skladu sa sustavnom tvorbom, gdje god postoji mogućnost, prednost treba dati pridjevima s drugim sufiksima (*-ni*, *-eni*, *-ski*).” (Babić 2002: 396–397). Navode se i još neke imenice za neživo od kojih se tvore pridjevi posvojnimi sufiksima (*bojev*, *kaljev*, *palčev*), no i tu stoji napomena: „Budući da ovakve tvorbe nisu u skladu s jezičnim sustavom, gdje god postoji mogućnost, treba upotrebljavati pridjeve s drugim odnosnim sufiksima ili posvojni genitiv.” (Babić 2002: 397).

Drugi je tvorbeni uzorak u kojemu se na osnovu *škrilj* doda sufiks *-av* i dobije se pridjev sa značenjem opskrbljenosti, obilja (‘koji je opskrbljen škriljama, koji ima škrilje’), na koji se zatim dodaje sufiks *-ac* pa nastane *škriljavac*. Sufiks *-ac* ima mnoga značenja, može označivati osobu (*čupavac*), životinju (*glavonožac*), biljku (*kakaovac*) i razne druge stvari uključujući kamen (*ljutac*, *tučenac*, *vapnenac*, *živac*) te mineral, rudu (*blstavac*, *glinenac*, *sinjavac*). Škriljavac se opisuje kao stijena naglašene škriljave teksture, pa je dosljedno iz toga značenja izvesti *škriljavac*, a ne *škriljevac* (dakle sufiks *-ac* dodaje se pridjevu *škriljav*). U korist tome obliku išao bi i tvorbeno srodan oblik *škriljavost* (koji se uopće i ne pojavljuje u obliku *škriljevost*). U taj se sustav uklapaju i neki drugi nazivi za mineral, rudu koje navodi Babić u svojoj *Tvorbi*: *blstavac*, *sinjavac* (antimonski sinjavac – tetradrit i arsenki sinjavac – tenantit). Dakle, osim što se po *Tvorbi* u ovakvim slučajevima prednost daje drugim sufiksima, a ne posvojnimi sufiksima, *škriljavac* se uklapa u tvorbeno i značenjski povezan niz *škriljav* (‘koji ima škrilje, ploče, slojeve, koji je slojevit’) – *škriljavost* (‘svojstvo onoga što je škriljavo’) – *škriljavac* (‘škriljava stijena’).

Strukovni naziv najprihvatljiviji je kada se najbolje uklapa u sustav hrvatskoga standardnog jezika, ali i u sustav nazivlja struke o kojoj je riječ. U geološkim i geografskim izvorima prevladava *škriljavac*. Tako ćemo ga pronaći u *Rječniku pojmova u primijenjenoj geologiji i geološkom inženjerstvu* Čedomira Benca, u *Englesko-hrvatskome enciklopedijskom rječniku istraživanja u proizvodnji nafte i plina* Miroslava Perića te u *Geografskome rječniku* Alfonsa Cvitanovića, a zabilježen je i u Struni, terminološkoj bazi hrvatskoga strukovnog nazivlja (<http://struna.ihj.hr/naziv/skriljavac/31725/#naziv>).

Tvorba riječi prostor je stvaranja i mora zadovoljiti potrebe za imenovanjem novih pojmova. Nove riječi neprestano nastaju, tako se u niz riječi naveden na početku može dodati i pridjev *škriljast* koji se pojavljuje u vezama kao *škriljasta stijena*, *škriljasta struktura*, *škriljasta glina*. Iako je riječ o dobrome tvorbenom uzorku u kojemu se na osnovu *škrilj* dodaje sufiks *-ast*, „pri sređivanju nazivlja određene struke jednomu od istoznačnih naziva treba dati prednost pred ostalima” (Hudeček – Mihaljević 2009: 69) te, ako za to nema potrebe zbog razlike u značenju, u skladu s već spomenutim nizom *škriljav* – *škriljavost* – *škriljavac*, prednost treba dati pridjevu *škriljav*. Taj tvorbeni model primjenjiv je i šire, ne samo za strukovno nazivlje: „Sufiks *-ast* u prvom redu služi za obilježavanje sličnosti (v. t. 1657. i dalje).

Pridjevi s tim sufiksom od glagolskih osnova dolaze u značenju ‘koji (se) pz’: *bjelasast, krivudast, lelujast, lepršast, strugast, svjetlucast, vijugast...*, ali svi imaju dubletne likove sa sufiksom *-av* koji su obilnije potvrđeni, a većinom imaju i novije potvrde. Razlike u značenju među njima nema. Teoretski bi mogla postojati među onim pridjevima koji postankom mogu biti od različitih osnova, npr. *vijugast* < *vijuga*, *vijugav* < *vijugati (se)*, ali i jedan i drugi dolaze uz iste imenice (ulica, staza, cesta, put) što im značenje izjednačuje, a time jedan postaje nepotreban. U skladu sa sustavom gubi se *vijugast*.” (Babić 2002: 468–469).

3. Zaključak

Postojanje istoznačnih naziva za terminološki sustav nije dobro, pa je među nazivima koji označuju isti pojam potrebno odabrati jedan, i to onaj koji je prema terminološkim načelima najbolji, te mu dati prednost. U izgradnji terminološkoga sustava postoje načela kojih se treba držati (vidi više u Hudeček – Mihaljević 2009: 69–78), a u kontekstu ovdje iznesene problematike ključna su dva načela: „Prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim”, te: „Naziv od kojeg se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice.” Iako je u praksi i u nekim općejezičnim priručnicima prošireniji *škriljevac*, u strukovnim izvorima prevladava *škriljavac*, te mu, s obzirom na to da pri stvaranju znanstvenoga naziva treba voditi računa o terminološkim zahtjevima struke, treba dati prednost. Osim toga, *škriljavac* čini sustavan niz s tvorbeno i značenjski povezanim riječima *škriljav* i *škriljavost*, što se ne može reći za *škriljac* i *škriljevac*, a to mu također s aspekta uređivanja strukovnoga nazivlja daje prednost. U opisivanju stijena koje posjeduju svojstvo škriljavosti pojavljuju se pridjevi *škriljav* i *škriljast*. Budući da *škriljav* ima veći tvorbeni potencijal nego *škriljast* (proširen je naziv *škriljavost*, a ne *škriljastost*), prednost bi trebalo dati pridjevu *škriljav*.

4. Literatura

- Babić, S. (2002): Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku. HAZU – Globus. Zagreb.
- Barić, E. i dr. (2002): Hrvatski jezični savjetnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Cvitanović, A. (2002): Geografski rječnik. Hrvatsko geografsko društvo Zadar – Filozofski fakultet – Matica hrvatska – Zadiz d.o.o.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik (2003): Ur. Anić, V. i dr. Novi Liber. Zagreb.
- Hudeček, L.; Mihaljević, M. (u suradnji s B. Nahodom). (2009): Hrvatski terminološki priručnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- Jezični savjetnik s gramatikom (1971): Ur. Pavešić, S. Matica hrvatska. Zagreb.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (1880–1976): I–XXIII. JAZU. Zagreb.
- Rječnik hrvatskoga jezika (2000): Ur. Šonje, J. Leksikografski zavod Miroslav Krleža – Školska knjiga. Zagreb.
- Skok, P. (1971): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. JAZU. Zagreb.
- Šulek, B. (1874–1875/1990): Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenog nazivlja: osobito za srednja učilišta. Globus. Zagreb.

Mrežni izvori:

- Benac, Č. (2013): Rječnik pojmova u primijenjenoj geologiji i geološkom inženjerstvu. Rijeka.
https://helpdesk.uniri.hr/system/resources/docs/000/000/016/original/Rijecnik_pojmova.pdf?1384256623.
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje (2016): <http://www.enciklopedija.hr/impresum.aspx>.
- Hrvatski obiteljski leksikon (2005): <http://hol.lzmk.hr/projekt.aspx>.
- Perić, M. (2007): Englesko-hrvatski enciklopedijski rječnik istraživanja u proizvodnji nafte i plina.
<http://www.ina.hr/UserDocsImages/pdf/Naftni-rjecnik-peric.pdf>.
- Proleksis enciklopedija online. <http://proleksis.lzmk.hr/naslovnica/>.
- Struna. <http://struna.ihjj.hr/>.